

RIZIKÁ ČERPANIA ĎALŠÍCH ZDROJOV Z EÚ

Zhrnutie

- Z viacerých zdrojov EÚ môže SR v období 2022 až 2029 čerpať spolu približne 27 mld. EUR.
- Zazmluvnenie v programovom období (PO) 2014 – 2020 dosiahlo k 30. 11. 2021 89,14 %, pričom vyčerpaných bolo 46,7 % prostriedkov.
- V medzinárodnom porovnaní čerpania fondov EÚ je podľa údajov EK k 30. 6. 2021 SR na poslednom mieste.
- Hlavné riziká čerpania z PO 2014 – 2020 súvisia s krátkym zostávajúcim časom dočerpania prostriedkov v rámci pravidla n+3.
- Pri čerpaní prostriedkov z Plánu obnovy a odolnosti bude iný mechanizmus čerpania týchto prostriedkov, keďže pri nich pôjde najmä o dosahovanie dohodnutých výsledkov, na základe ktorých bude EK postupne peniaze vyplácať.
- Schválenie hlavných riadiacich dokumentov SR sa očakáva až v roku 2022, čo je zároveň dátum, od ktorého môže SR začať reálne čerpať prostriedky z PO 2021 – 2027.
- Nové nástroje EÚ predstavujú pridelenie ďalších prostriedkov, čo má za následok súbeh implementácie nových nástrojov EÚ s dočerpávaním prostriedkov PO 2014 – 2020 a implementáciou PO 2021 - 2027.
- Príprava PO 2021 – 2027 by mala zohľadňovať aj poučenia z predchádzajúcich PO s cieľom vyhnúť sa opakovaniu rovnakých nedostatkov a chýb s dôrazom na čo najväčšie zjednodušenie systému implementácie.
- Na základe predchádzajúcich skúseností má nedostatočná pripravenosť na čerpanie fondov EÚ vplyv na posúvanie a výrazné zvyšovanie intenzity čerpania najmä v posledných rokoch PO. Toto obdobie je potom rizikové z hľadiska generovania chýb aj pre už – v tom čase – začínajúce nové PO.
- NKÚ SR odporúča oficiálne sledovať a vykazovať celkový stav úspešne ukončených verejných obstarávaní a uzavretých zmlúv prijímateľov s dodávateľmi, aby boli k dispozícii aktuálnejšie a reálnejšie dáta k začatiu čerpania prostriedkov z EÚ. Tiež je potrebné zabezpečiť dostatočné a kvalitné ľudské zdroje na manažment aj administratívu čerpania ďalších prostriedkov z EÚ a nastaviť efektívny systém implementácie už na začiatku PO 2021 – 2027. Dôležité je najmä zvýšiť horizontálnu koordináciu rezortov a správne definovať ich kompetencie, keďže v novom PO sa zlučuje sedem doteraz samostatných OP do jedného OP.

Podakovanie a recenzné konanie

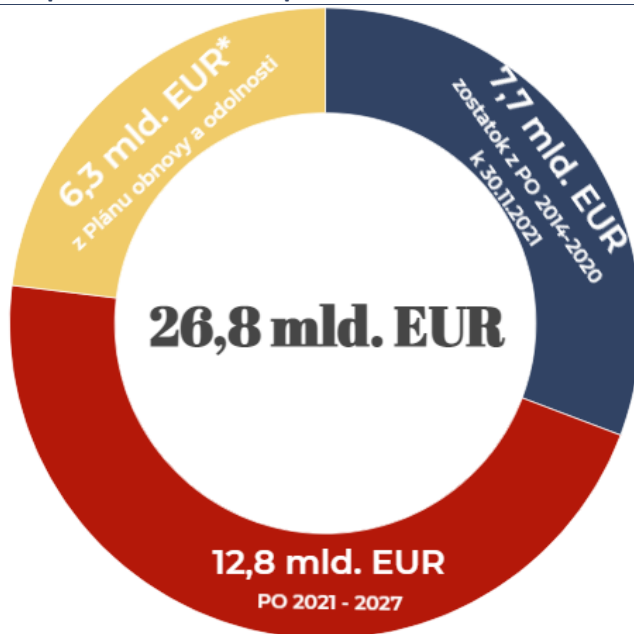
Za cenné rady a konzultácie autori ďakujú Ľubici Gazdovej, ako aj ďalším kolegyniam a kolegom z NKÚ SR.

Komentár bol recenzovaný na základe posudkov Veroniky Horváthovej z Inštitútu finančnej politiky na MF SR a Petra Vilima z Inštitútu digitálnych a rozvojových politik na MIRRI SR.

Úvod

SR sa momentálne nachádza v období, kedy bude môcť čerpať veľký objem finančných prostriedkov z EÚ. Vzhľadom na predchádzajúce skúsenosti s prepadnutím prostriedkov (spolu 152,3 mil. EUR za roky 2017 až 2020)¹⁾ a aktuálny stav kľúčových ukazovateľov vykazovaných v PO 2014 až 2020 (k 30. 11. 2021 bolo vyčerpaných iba 46,7 % prostriedkov, bez Programu rozvoja vidieka) však vyvstáva otázka, či vie SR

Graf 1: V období 2021 – 2029 môže SR čerpať z EÚ bezprecedentnú sumu prostriedkov

Zdroj: MF SR, MIRRI SR

Poznámka: V celkovej sume nie sú zahrnuté zdroje také, ako je napr. Program rozvoja vidieka 2021 – 2027, nástroj na prepájanie Európy, Horizont Európa a iné menšie fondy.

* 30 % alokácie pre SR závisí od hospodárskych výsledkov za roky 2021, 2022. Odhad MF SR zo septembra 2021 je 5,6 mld. EUR pre celkovú alokáciu.

SR minúť približne 7,7 mld. EUR. Toto PO sprevádzali už od začiatku problémy s tempom čerpania, ale aj s prepadnutím finančných prostriedkov.³⁾ Počet vyhlásených výziev a vyzvaní⁴⁾ zo strany riadiacich orgánov je síce vysoký – 137,1 % z alokácie za EÚ zdroj (732 výziev a vyzvaní), avšak zazmluvnenie dosiahlo k 30. 11. 2021 iba 89,14 %, pričom analogicky k 30. 11. 2014 bolo v rámci PO 2007 až 2013

tieto prostriedky aj efektívne²⁾ vyčerpať. NKÚ SR sa preto pozrel na aktuálne známe alokácie a na riziká spojené s čerpaním jednotlivých zdrojov financovania, ktoré sa nelíšia iba svojim objemom, ale aj dobou, dokedy ich možno čerpať. Spolu z viacerých zdrojov môže SR v období 2022 až 2029 čerpať približne 27 mld. EUR (Graf 1). Do tohto objemu financií sme zahrnuli prostriedky, ktoré treba dočerpať ešte zo starého PO 2014 až 2020, prostriedky alokované v novom PO 2021 až 2017, a aj prostriedky, ktoré sa plánujú čerpať v rámci Plánu obnovy a odolnosti. Cieľom tohto komentára je popísať riziká a špecifiká spojené s čerpaním prostriedkov z týchto troch nástrojov.

Programové obdobie 2014 až 2020

Najakútnejšie je momentálne čerpanie financií z PO 2014 až 2020, kde je možné využiť tieto prostriedky už iba v rámci pravidiel n+3. Do konca roku 2023 tak musí

¹⁾ Za rok 2017 musela SR vrátiť prostriedky vo výške 26,9 mil. EUR (predstavovali záväzok roku 2014), za rok 2018 (záväzok 2015) 122,2 mil. EUR, za rok 2019 (záväzok 2016) 1,1 mil. EUR a za rok 2020 (záväzok 2017) 2,1 mil. EUR. Nesplnený záväzok znamená, že sa nepodarilo vyčerpať dopredu stanovená suma peňazí na konkrétny rok, pri ktorom platí pravidlo n+3. Častým dôvodom prepadnutia prostriedkov je práve neschopnosť termínov na ich dočerpanie. Príkladom je nedostatočne funkčný OP Rybné hospodárstvo, kedy mu EK pridela stupeň uistenia 3 a následne prostriedky prepadli, pretože sa nestihli vyčerpať do konca roku 2018.

²⁾ Čerpať prostriedky na projekty, ktoré naplnili svoje ciele a merateľné ukazovatele a prispeli k dosiahnutiu cieľov OP.

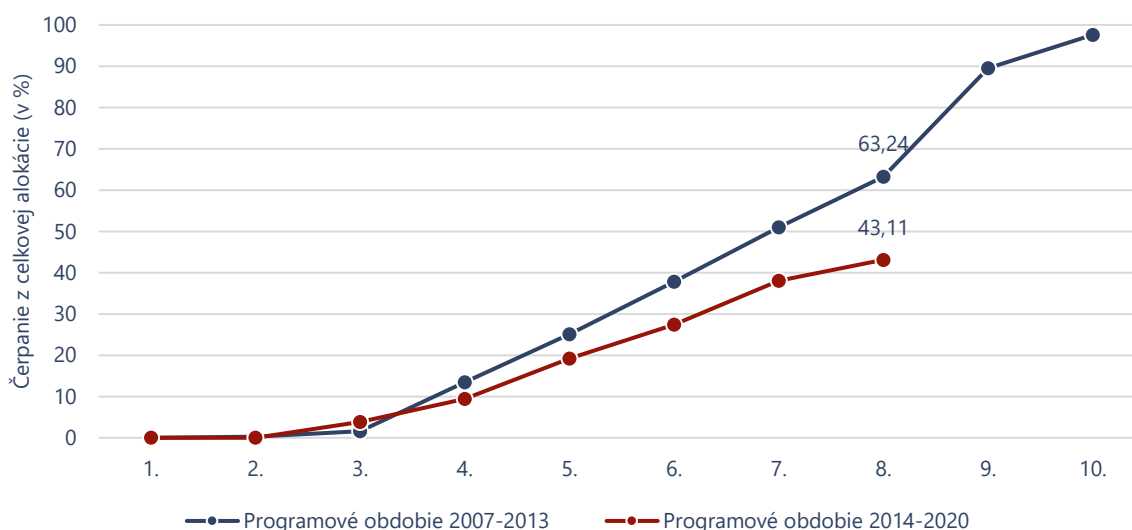
³⁾ V rámci PO 2014 až 2020 prepadlo zatiaľ ku koncu roka 2021 v operačnom programe (OP) Výskum a inovácie celkom 108,4 mil. EUR (5,1 % z alokácie OP), v Integrovanom regionálnom OP 38,8 mil. EUR (0,98 % z alokácie OP) a v OP Rybné hospodárstvo 5,1 mil. EUR (23,16 % z alokácie OP).

⁴⁾ Výzva/vyzvanie predstavuje podnet a základný metodický podklad, na základe ktorého žiadateľ o nenávratný finančný príspevok vypracúva a predkladá žiadosť o nenávratný finančný príspevok.

zazmluvnenie na úrovni 104 %⁵⁾. Zazmluvnenie projektov však ešte neznamená reálne začatie čerpania. Podstatnejším je stav úspešne ukončených verejných obstarávaní a počet uzavretých zmlúv prijímateľov s dodávateľmi. Vzhľadom na dlhé trvanie verejných obstarávaní je odôvodnené predpokladať, že tento počet môže byť výrazne nižší než zazmluvnenie prijímateľov. Takýto údaj však nie je oficiálne sledovaný a vykazovaný. Absencia monitoringu týchto dát tak môže vytvárať skreslený obraz o stave implementácie EŠIF.

Problémy s čerpaním sa zviditeľňujú najmä pri konci PO, kde bolo k 30. 11. 2021 zatiaľ vyčerpaných iba 46,67 % prostriedkov bez Programu rozvoja vidieka⁶⁾, teda ešte menej ako v rovnakom období v PO 2007 až 2013 (Graf 2). Porovnanie kumulatívneho čerpania PO 2007 až 2013 a PO 2014 až 2020 ukázalo, že intenzita čerpania v PO 2014 až 2020 zaostávala zatiaľ vo všetkých rokoch obdobia s výnimkou roku 2016.

Graf 2: V čerpaní oproti minulému PO zaostávame (porovnanie kumulatívneho čerpania v 2. a 3. PO, % z celkovej alokácie po rokoch)

Zdroj: MF SR; čerpanie je uvedené bez Programu rozvoja vidieka

Podľa údajov z novembra 2021 zaostáva SR v skutočnom čerpaní fondov EÚ aj oproti návrhu rozpočtu, a to vo viacerých fondoch, s výnimkou Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (Tabuľka 1).

Tabuľka 1: V skutočnom čerpaní zaostávame oproti návrhu rozpočtu vo viacerých fondoch

Názov fondu	Návrh rozpočtu (EUR)	Čerpanie, november 2021 (%)
Európsky fond regionálneho rozvoja	1 032 991 848	65,4
Kohézny fond	473 124 247	69,6
Európsky sociálny fond	622 485 231	68,0
Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka	53 060 786	155,5

Zdroj: Rozpočtový informačný systém

MIRRI SR⁷⁾ predstavilo v apríli 2021 krízový plán na zabezpečenie vyššieho zazmluvnenia a čerpania, pričom ministerstvá majú do konca roka zazmluvniť 90 % z celkovej alokácie PO a zvýšiť tempo čerpania. Schválený rozpočet pre čerpanie fondov EÚ bol na rok 2021 vo výške 2,94 mld. EUR, avšak k 30. 11. 2021

⁵⁾ Porovnanie nie je úplne presné, keďže sa k 31. 7. 2021 navyšovala alokácia súčasného PO o 1. tranžu REACT-EÚ. Z porovnania kontrahovania oboch PO je však napriek tomu vidno výraznejší sklz súčasného PO oproti predchádzajúcemu.

⁶⁾ Program rozvoja vidieka sa monitoruje samostatne.

⁷⁾ Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR.

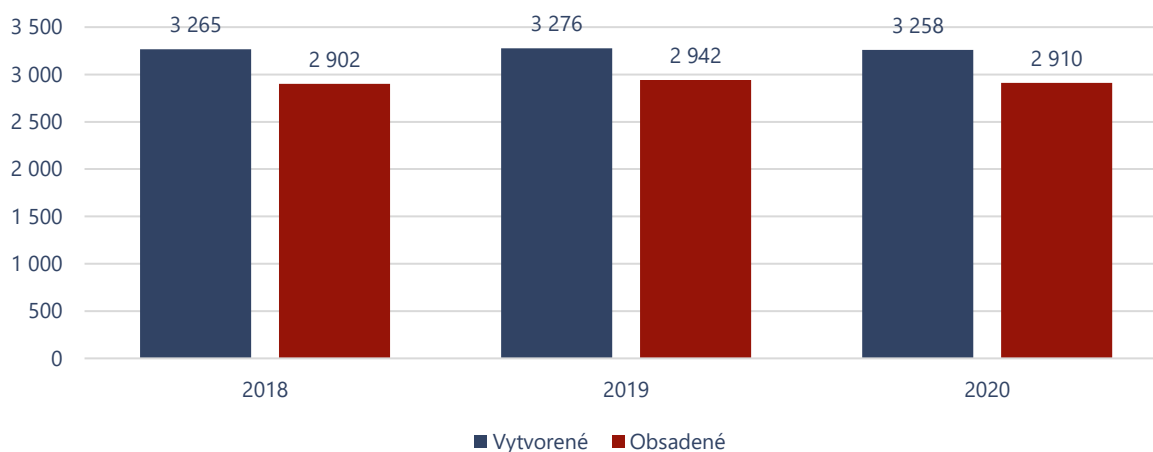
zostávalo vyčerpať viac ako 1,23 mld. EUR. Najintenzívnejšie čerpanie zostávajúcich prostriedkov očakáva MF SR v roku 2023.⁸⁾

Hlavné riziká dočerpania prostriedkov z PO 2014 až 2020 vyplývajú z týchto skutočností:

- tlak na rýchle dočerpanie, vyplývajúci z kratšieho času na čerpanie, môže spôsobiť vyššiu mieru chybovosti a následných nezrovnalostí, pričom často ide o chyby vo verejnom obstarávaní alebo v žiadostiach o dotácie;⁹⁾
- absolútne prioritné čerpanie môže byť na úkor kvality projektov, ktoré nemusia dosiahnuť určené ciele a výsledky.¹⁰⁾

Je dôležité upozorniť na to, že napriek vyššiemu počtu vytvorených miest na administratívne kapacity zamerané na čerpanie EŠIF, vo verejnej správe sa počet obsadených miest v rokoch 2018 až 2020 menil len minimálne (Graf 3).

Graf 3: Počet administratívnych kapacít EŠIF vo verejnej správe sa nezvyšuje (k 31. 12. v rokoch 2018 až 2020)

Zdroj: Partnerská dohoda

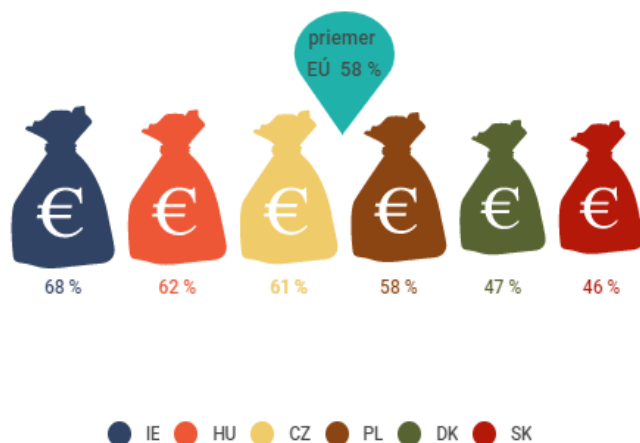
⁸⁾ Podľa odhadov členov Výboru pre makroekonomické prognózy, ale aj podľa poslednej prognózy Inštitútu finančnej politiky zo septembra 2021 by sa zostávajúce prostriedky mali čerpať približne v tomto pomere: rok 2021 – 20 %, 2022 – 30 %, 2023 – 40 %, 2024 – 10 %.

⁹⁾ Nezrovnalosti za PO 2007 až 2013 boli vo výške 932 mil. EUR (EÚ zdroj, trvalo stiahnuté sumy voči EK), pričom za PO 2014 až 2020 sú k 31. 10. 2021 zatiaľ na úrovni 224,3 mil. EUR (EÚ zdroj, trvalo stiahnuté sumy voči EK), čo vzhľadom na doposiaľ stále nevyčerpanú sumu EŠIF vytvára predpoklad ďalších nezrovnalostí ku koncu súčasného PO. Vysokú mieru nezrovnalostí v SR potvrdzuje aj výročná správa OLAF-u za rok 2020, podľa ktorej slovenské úrady nahlásili 1 281 hlásení, čo predstavuje 19,02 %. Väčšina týchto hlásení je však iba v rovine administratívnych pochybení a nemá trestno-právny charakter.

¹⁰⁾ Príkladom projektu, ktorý nenaplnil cieľové hodnoty, je Elektronický systém monitoringu obvinených a odsúdených osôb, kde bolo cieľom monitorovať 2 000 osôb ročne, avšak cieľ bol v roku 2016 naplnený iba na 1,25 %, čo potvrdila aj kontrola NKÚ SR. Ďalším príkladom je Projekt elektronických služieb Katastra nehnuteľností, kde v roku 2019 NKÚ SR odhalil jeho nefunkčnosť a kvôli korekciám tento projekt zaťažil aj štátny rozpočet.

SR je jedna z mála krajín, ktorá má spomedzi štátov EÚ väčšie problémy s čerpaním fondov EÚ (Graf 4). V medzinárodnom porovnaní bola ku koncu júna SR na poslednom mieste. Naopak, krajiny ktoré sú z geografického i historického hľadiska SR najbližšie (v rámci V4), boli v tempe čerpania rádovo lepšie.

Graf 3: V rámci EÚ27 je SR v čerpaní posledné (čerpanie EŠIF za vybrané krajiny k 30. 6. 2021)

Zdroj: Európska komisia (aktualizované k 30. 11. 2021)

Poznámka: Do porovnania bolo vybrané Írsko (IE), ktoré sa v rámci EÚ27 nachádza na 1. mieste a Dánsko (DK), ktoré sa nachádza na predposlednom mieste, teda pred SR.

SR mala už v prvých rokoch implementácie problémy s vysokými rozdielmi medzi kontrahovaním a reálnym čerpaním, čo konštatovala aj Analýza stavu riadenia a implementácie EŠIF v SR, vrátane porovnania so systémami iných členských krajín, ktorú si nechal vypracovať Úrad vlády SR. Za pozitívne príklady krajín boli v oblastiach prípravy PO a samotnej implementácie považované napríklad Poľsko, Česká republika alebo Rakúsko. Príkladom dobrej praxe pri najlepšie čerpajúcich krajinách boli už vtedy nižšie počty OP a vytváranie multi-fondových OP. Analýza medzi odporúčaniami zaradila napríklad aj využívanie strategického plánovania, vyhlasovanie výziev pred schválením OP či prípravu výziev súbežne s prípravou OP a vyhlásenie výziev ihneď po schválení OP.

Plán obnovy a odolnosti

Veľkou výzvou bude aj čerpanie financií z Plánu obnovy a odolnosti¹¹⁾, ktoré sa SR zaviazala minúť do roku 2026. Na základe podpísanej dohody o financovaní, medzi SR a EK, prvé prostriedky v objeme takmer 823 mil. EUR prišli už v októbri 2021. Novinkou je aj požiadavka, aby aspoň 37 % prostriedkov išlo do zelenej ekonomiky a aspoň 20 % do digitalizácie, čo SR splnila. Na schválenie predložila SR tento plán ako jedna z prvých krajín EÚ a už počas jeho prípravy pracovala na implementačnom mechanizme. Kladne bolo vnímané aj zriadenie Rady vlády pre implementáciu Plánu obnovy. Iný bude aj mechanizmus čerpania týchto prostriedkov, keďže pri nich pôjde najmä o dosahovanie dohodnutých výsledkov, ktoré musia byť splnené, aby EK peniaze vyplatila. Z pohľadu prijímateľa ide teda o prísnejší mechanizmus než pri štandardných európskych a investičných fondoch. V prvých krokoch pôjde predovšetkým o prijatie potrebnej legislatívy a prípravu manažérskych a administratívnych kapacít, neskôr budú peniaze použité na konkrétne investície. Nevyhnutnou bude najmä spolupráca jednotlivých rezortov v oveľa vyššej miere, než tomu bolo doposiaľ. Dôvodom je dosiahnutie synergie pri jednotlivých reformách a projektoch, ako aj s fondami politiky súdržnosti a inými nástrojmi EÚ, aby došlo nielen k vyčerpaniu pridelených prostriedkov, ale najmä k úspešnému naplneniu stanovených cieľov. V rámci SR budú peniaze z Plánu obnovy a odolnosti smerovať do piatich prioritných oblastí: **Zelené Slovensko, Lepšie vzdelanie pre každého, Zdravý život pre každého, Konkurencieschopné a inovatívne Slovensko, Efektívny štát a digitalizácia.**

¹¹⁾ Plán obnovy a odolnosti je súčasťou fondu NextGenerationEU. Okrem Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti sa v ňom nachádzajú aj peniaze z iniciatívy REACT-EU, ďalšie menšie programy, ako aj zdroje navyšujúce Program na rozvoj vidieka a Fond na spravodlivú transformáciu.

Programové obdobie 2021 až 2027

Na použitie prostriedkov z nového PO 2021 až 2027 bude z dnešného pohľadu najviac času, pričom SR ich bude môcť využívať až do roku 2029¹²⁾. Alokácia nového PO bola síce oproti predchádzajúcemu znížená o približne 8 %, avšak spolufinancovanie zo strany štátu, resp. prijímateľov pri menej rozvinutých regiónoch zostalo na 15 %, a to napriek snahe EK o zvýšenie tejto hodnoty. Ku koncu novembra 2021 reálna implementácia nového PO nebola spustená v prípade žiadneho z plánovaných OP. Čo sa týka implementačnej štruktúry, uznesením vlády bol určený riadiaci orgán pre OP Slovensko¹³⁾ (MIRRI SR) a riadiace orgány pre ďalšie programy¹⁴⁾. Štruktúra sprostredkovateľských orgánov pre OP Slovensko však bola schválená až začiatkom novembra 2021¹⁵⁾. **V novom PO klesne počet sprostredkovateľských orgánov na desať.** Zo zoznamu vypadli samosprávne kraje, krajské mestá i Ministerstvo kultúry. MIRRI SR chce tiež zriadiť tzv. Regionálne centrá, ktoré majú byť podpornými centrami riadiaceho rezortu v krajoch. **Nie je schválená základná riadiaca dokumentácia SR** (Partnerská dohoda a OP Slovensko). Legislatíva EÚ k novému PO síce bola schválená až šesť mesiacov po oficiálnom začatí PO, avšak členské štáty mali možnosť prípravy dokumentov a ich neformálnych negociácií s EK aj pred jej schválením. Pre porovnanie, v Českej republike vláda schválila Partnerskú dohodu už koncom septembra 2021 a postupne sú schvaľované jednotlivé OP (v priebehu októbra a novembra 2021 bolo vládou schválených sedem z deviatich OP). Aktuálny predpoklad schválenia riadiacich dokumentov SR zo strany EK je až v roku 2022. Dôležitou bude aj kvalita spolupráce medzi jednotlivými rezortmi. Tie budú musieť už tradične dbať na prísne pravidlá EK, doplnkovú povahu fondov EÚ, avšak po novom aj na elimináciu možných duplicit, ktoré by mohli spôsobiť problémy pri súčinnom čerpaní z Plánu obnovy a odolnosti.

Doterajšie skúsenosti s realizáciou predchádzajúcich PO poukazujú na **významné riziká najmä v súvislosti s včasnou prípravou a spustením implementácie**. Na strategický význam a vzťah medzi včasným spustením implementácie a následným čerpaním finančných prostriedkov poukázal NKÚ SR už v minulosti.¹⁶⁾ Oneskorené spustenie implementácie OP spôsobuje neskorší nábeh čerpania finančných prostriedkov, čo v minulosti viedlo k problémom s dodržiavaním pravidla n+3, prípadne s prepadnutím nevyčerpaných prostriedkov. Výrazným problémom pre riadiace orgány je aj príprava projektov, ktoré majú byť financované zo zdrojov EÚ. Príkladom sú stavebné zákazky a práce, pri ktorých je prípravná a administratívna fáza finančne náročná.¹⁷⁾ Systém finančného riadenia pre projekty EÚ dovoľuje alokovať iba 10 % oprávnených výdavkov na prípravnú fázu, čo vytvára tlak na riadiace orgány, ktoré musia hľadať potrebné zdroje v rámci kapitoly, prípadne rokovať s MF SR o navýšení zdrojov prostredníctvom rozpočtových opatrení. Tieto kroky celý proces realizácie spomaľujú. Projekty, ktoré sa majú realizovať v rámci PO 2021 až 2027 môžu mať projektovú prípravu hradenú už z OP, ktoré patria do PO 2014 až 2020. Príkladom takéhoto fungovania je OP Integrovaná infraštruktúra, kde je tento postup možný napríklad pri projektoch miest pre projektovú prípravu modernizácie električkových tratí.

V prípade PO 2021 až 2027 **EÚ zjednodušila niektoré pravidlá a zároveň stanovila aj nové, ktoré možno vzhľadom na doterajšie skúsenosti považovať za rizikové**. Ide najmä o dodržanie povinných

¹²⁾ Podľa článku 63 ods. 2 Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1060 – pravidlo n+2 platí pre záväzok posledného roka 2027; podľa článku 105 ods. 1 pravidlo n+3 platí pre záväzky rokov 2021 až 2026.

¹³⁾ OP Slovensko zlučuje sedem samostatných OP PO 2014 až 2020: OP Kvalita životného prostredia, OP Efektívna verejná správa, OP Výskum a inovácie (neskôr včlenený do OP Integrovaná infraštruktúra), OP Technická pomoc, Integrovaný regionálny OP, OP Ľudské zdroje.

¹⁴⁾ Uznesenie vlády SR č. 329 z 27. 5. 2020 k návrhu na určenie orgánov zodpovedných za koordináciu, riadenie, kontrolu a audit Európskeho fondu regionálneho rozvoja, Európskeho sociálneho fondu plus, Kohézneho fondu, Európskeho námorného a rybárskeho fondu, Fondu pre azyl a migráciu, Fondu pre vnútornú bezpečnosť a Nástroja na riadenie hraníc a víza v PO 2021 až 2027.

¹⁵⁾ Uznesenie vlády SR č. 641/2021 z 3. 11. 2021.

¹⁶⁾ V rámci kontroly vybraných OP Národného strategického referenčného rámca 2007 – 2013.

¹⁷⁾ Odpoveď MDV SR na vyžiadanie NKÚ SR č. Z-004869/2021/1026/SBB, ktoré sa týkalo prípravy projektov z prostriedkov EŠIF.

tematických koncentrácií¹⁸⁾ z EFRR¹⁹⁾ do prvých dvoch cieľov politiky súdržnosti (Inteligentnejšia Európa, Ekologickejšia, nízkouhlíková Európa), kde má smerovať minimálne 85 % celkovej alokácie v rámci viac rozvinutých regiónov a minimálne 55 % v rámci menej rozvinutých regiónov. Na opatrenia v oblasti zmeny klímy z Kohézneho fondu je potrebné vyčleniť 37 % a z EFRR 30 % prostriedkov.

Ďalšie riziká čerpania fondov EÚ v novom PO súvisia s týmito skutočnosťami:

- zníženie financovania zo zdrojov EÚ pri viac rozvinutých regiónoch (v SR to platí pre región Bratislavského kraja) z 50 % na 40 %);
- nové nástroje EÚ predstavujú pridelenie ďalších prostriedkov, čo má za následok súbeh implementácie nových nástrojov EÚ s dočerpávaním prostriedkov PO 2014 až 2020 a implementáciou PO 2021 až 2027, čo predstavuje riziko posúvania implementácie nového PO, ako aj vysoký tlak na efektívnu koordináciu všetkých nástrojov;
- v oblasti ľudských zdrojov chýba strategické plánovanie a riadenie pre zabezpečenie efektívnej implementácie, ako aj kvalitné personálne kapacity hlavne v regiónoch; dostatočné a kvalitné ľudské zdroje sú nevyhnutné pre úspešné zvládnutie dobiehajúceho PO a to súbežne s naštartovaním nového PO a čerpaním ďalších nástrojov EÚ.

Záver a návrh riešení

Na základe predchádzajúcich skúseností je nedostatočná pripravenosť na čerpanie fondov EÚ príčinou posúvania a výrazného zvyšovania intenzity čerpania najmä v posledných rokoch PO. Toto obdobie je potom rizikové z hľadiska generovania chýb aj pre už – v tom čase – začínajúce nové PO, a to z dôvodu nezávládnutia zvýšeného nároku a intenzity prác vzhľadom na disponibilné zdroje. Keďže okrem dočerpávania PO 2014 až 2020 a zdrojov z PO 2021 až 2027 bude môcť SR čerpať ešte aj ďalšie zdroje z Plánu obnovy a odolnosti, bude o to dôležitejšie **zameriť sa najmä na tieto tri rizikové oblasti: monitoring čerpania, personálne kapacity a definovanie kompetencií v PO 2021 až 2027**. Príprava PO 2021 až 2027 by mala zohľadňovať aj poučenia z predchádzajúcich PO s cieľom vyhnúť sa opakovaniu rovnakých nedostatkov a chýb a s dôrazom na čo najväčšie **zjednodušenie systému implementácie**.

NKÚ SR pre efektívnejšie čerpanie zdrojov z EÚ v nasledujúcom období navrhuje:

- **oficiálne sledovať a vykazovať celkový stav úspešne ukončených verejných obstarávaní a uzavretých zmlúv prijímateľov s dodávateľmi, aby boli k dispozícii aktuálnejšie a reálnejšie dáta k začatiu čerpania prostriedkov z EÚ;**
- **zaviest' prehľadný a prístupný monitoring priebežného sledovania merateľných ukazovateľov projektov za účelom verejnej kontroly, ktorý umožní priebežne vyhodnocovať riziká potenciálneho prepadnutia zdrojov, resp. korekcií;**
- **zabezpečiť dostatočné a kvalitné ľudské zdroje na manažment aj technickú podporu, keďže sa súbežne budú čerpať prostriedky z viacerých balíkov;**
- **nastaviť efektívny systém implementácie už na začiatku PO 2021 až 2027, t. j. nastaviť efektívnu a účinnú implementačnú štruktúru, vytvoriť jasné postupy a vhodné nástroje. Dôležité je zvýšiť**

¹⁸⁾ Tematické koncentrácie sa v prostredí fondov EÚ chápu ako prioritné oblasti, do ktorých je potrebné investovať.

¹⁹⁾ Európsky fond regionálneho rozvoja.

horizontálnu koordináciu rezortov a správne definovať ich kompetencie, keďže v novom PO sa zlučuje sedem doteraz samostatných OP do jedného OP.

V tejto súvislosti **NKÚ SR pripravuje kontrolnú akciu zameranú na posúdenie pripravenosti vybraných orgánov na čerpanie fondov EÚ z PO 2021 až 2027.** V rámci kontroly sa zameria na preverenie viacerých identifikovaných rizík s dôrazom na efektívnosť nastavenia systému implementácie.

Zoznam skratiek

EFRF	Európsky fond regionálneho rozvoja
EK	Európska komisia
EŠIF	Európske štrukturálne a investičné fondy
EÚ	Európska únia
MF SR	Ministerstvo financií Slovenskej republiky
MIRRI SR	Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR
NKÚ SR	Najvyšší kontrolný úrad Slovenskej republiky
OP	operačný program
PO	programové obdobie
SR	Slovenská republika

Použité zdroje

- [1] Ernst & Young, 2020. Analýza súčasného stavu riadenia a implementácie EŠIF v podmienkach SR, vrátane porovnania systému riadenia a implementácie EŠIF v SR so systémami riadenia a implementácie vybraných členských krajín a identifikácie „Best Practice“ vo vybraných oblastiach. [\[on-line\]](#).
- [2] Európska komisia, september 2021. European Structural and Investment Funds. [\[on-line\]](#).
- [3] Inštitút finančnej politiky, MF SR, september 2021. 57. zasadnutie výboru pre makroekonomické prognózy. [\[on-line\]](#).
- [4] Ministerstvo financií SR, august 2021. Informácia o čerpaní fondov EÚ k 30. 11. 2021. [\[on-line\]](#).
- [5] Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR, august 2021. Informácia o implementácii EŠIF k 30. 11. 2021. [\[on-line\]](#).
- [6] Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1060 z 24. júna 2021. [\[on-line\]](#).
- [7] NKÚ SR, február 2017. Kontrola implementácie a využívania Elektronického systému monitoringu obvinených a odsúdených osôb. [\[on-line\]](#).
- [8] NKÚ SR, december 2019. Elektronické služby štátu a ich využívanie – kataster nehnuteľností.
- [9] OLAF, 2020. The OLAF report 2020. [\[online\]](#).